

Arbejderparti eller folkeparti?

Skrevet af: **Redaktionen** | Offentliggjort: 15. april 2012

Skal SF være et arbejderparti eller et folkeparti? Sådan går debatten op til partiets landsmøde. Skal SF tage sit udgangspunkt i den almindelige arbejderbefolknings interesser, som eksempelvis Thor Möger Pedersen og Mattias Tesfaye argumenterer for, eller skal SF forblive et parti for den brede befolkning, hvor der også tages hånd om "de svage", sådan som næstformand Meta Fulgsang og flere i partiets opposition til ledelsen plæderer for?

Andre - især medierne - har døbt det som en kamp mellem de højredrejede "arbejderister" tæt på partiets ledelse og venstrefløjen i partiet, der vil fastholde SF som et folkeparti personificeret i kampen om næstformandsposten/posterne mellem Mattias Tesfaye og Meta Fuglsang. At der lige op under landsmødet er kommet en tredje kandidat til næstformandsposten i spil, ændrer ikke ved de grundlæggende konfliktlinjer.

Hvis man alene skal bedømme modsætningerne ud fra de kritikpunkter, de forskellige kombattanter har sendt efter hinanden, får man let det indtryk, at der hersker total forvirring i SF. Der er ikke megen substans i Tesfayes efterhånden velkendte 10 teser, og det er fortvivlende vanskeligt at finde ud af, hvad dem, der vil fastholde SF som et bredt folkeparti, egentlig mener. Og når de to fløje skal forholde sig til hinandens politik, giver deres udsagn kun mening, hvis alt det, der ikke siges, tænkes med.

Når "arbejderisterne" (som vi vælger at kalde dem for nemheds skyld) skal forklare og begrunde deres linje henviser de igen og igen til stereotype og primitive billeder på de brede lønmodtagergrupper, hvis "tillidsmænd" SF med Tesfayes ord skal blive. Man udelukker ikke enkeltindivider fra andre samfundsgrupper, men direktørerne og akademikerne skal ikke forvente at blive repræsenteret af SF. Omvendt finder "folkepartisterne" (også en vending for nemheds skyld) denne orientering alt for snæver og gør sig til talsmand for, at SF skal være et parti, der kæmper for den brede befolknings interesser, underforstået også socialgrupper, der ikke kan rummes indenfor "arbejderisternes" interessefelt. Hvem det så lige er, der er stridens æble, når man går lidt tættere på, forsvinder i tågerne, og ingen af kombattanterne ser sig heller i stand til at tydeliggøre de egentlige skillepunkter.

Men lige under overfladen er brudlinjerne til at tage og føle på. "Arbejderisterne" forfølger sammen med resten af regeringen en økonomisk politik, som de desperat søger tilslutning til i befolkningen. Den såkaldte venstrefløj, der kæmper for SF som et folkeparti, leverer ikke meget politisk profil, der rækker længere end at forsvare resterne af velfærdsstaten.

"Arbejderisterne" har i skikkelse af Tesfaye og Thor Möger Pedersen gennemført det klassiske trick med at vende blikket og fokus mod "de hårdtarbejdende" bidragere til velfærdsstaten, hvor "folkepartisterne" står tilbage og vil forsvare dem, der ikke bidrager men har allermest brug for velfærdsstatens sikkerhedsnet.

Det skal være dem, der "smører madpakker om morgenen", som skal have noget ud af den kommende skattereform og ikke modtagerne af velfærdsydelser, skrev skatteminister Thor Möger Pedersen i en kronik for et par måneder siden. De unge skal ud på arbejdsmarkedet fremfor at henslæbe resten af deres liv på førtidspension og andre varige overførselsindkomster. Når statsudgifterne ifølge Villy Søvndal så oven i købet fylder alt for meget i den samlede økonomi, er det næsten indlysende, at en sådan vending kommer til at udfordre hele ydelsesbatteriet. I løbet af

ganske få dage er det tidligere så fastnaglede universalitetsprincip sat til debat over nye tanker om indtægtsregulering af en række af ydelser, således de rige enten kommer til at betale lidt mere, eller helt mister retten til bestemte ydelser. Det er jo også en slags udligningspolitik - og for det blotte øje og uden konsekvensberegninger solidarisk.

På den måde fremgår det meget tydeligt, at "arbejderisterne" insisterer på at tage udgangspunkt i gennemsnitslønmodtagerens interesser, fordi denne figur skabt gennem mediemanipulation antageligt finder det rimeligt, at de rige skal betale lidt mere, og de fattige ikke helt lades i stikken samtidig med, at de brede lønmodtagergruppers vilkår ikke forringes mærkbart.

Her overfor står "folkepartisterne" i forsvar for den universelle velfærdsstat og afviser de mange "reformer" af skatten, fortidspensionen, fleksordningen osv. som ensbetydende med massive forringelser af "de svagestes vilkår" - hvilket ifølge dem ikke kan være SF politik. Og selv om kritikken ikke har været højlydt har den samme gruppe af SF'ere været kritiske overfor regeringens tilslutning til Finanspagten og har om end tøvende kritiseret regeringens og SF's afvisning af forslaget fra EU kommissionen om en Finansiell Transaktions Skat.

"Arbejderisterne" beskyldes for både i regeringen og i partiets ledelse omkring formanden at videreføre VK regeringens politik og skæve mere til bankernes og finansmarkedernes interesser end kontanthjælpsmodtagerens. De beskyldes også for på god socialdemokratisk vis at lefle for arbejderklassen ved at dyrke Kansasbilledet, og de kritiseres for blindt at følge den europæiske højrefløjs politik i EU. Det kan der være en hel del om. Både Socialdemokratiet og SF's "arbejderister" er slået ind på en umiskendelig socialliberal politisk kurs. Men, hvad "folkepartisterne" glemmer at nævne i deres kritik, er, at politikskiftet siden valgkampen allerede var indgraveret i præmisserne for programmet Fair Løsning og i de "12 minutter" - den neoliberale udbudsøkonomiske doktrin. Den blev ikke kritiseret åbent på det tidspunkt og er heller ikke blevet det siden.

At socialdemokratiet og SF's ledelse så siden har lagt millionærskatten og andre mindre symbolpolitiske reformforslag på hylden, afspejler alene de konkrete politiske styrkeforhold, men bryder ikke logisk med de præmisser, som lå til grund for de to partiers politik op til og under valgkampen.

Det synlige politikskifte kan man selvfølgelig godt kritisere SF's ledelse for, og det vil ganske givet også ske på landsmødet. Man kan ydermere henvise til, at vælgerne nu straffer SF for at acceptere en regelret nedskæringspolitik indenfor centrale velfærdsområder - de "brudte løfters politik". Men kritikken forfejer både den politiske årsag til de brudte løfter og misser adressen på det egentlige underliggende problem.

Først den politiske årsag til de brudte valgløfter. Når både vælgerne, medierne, VKO og EL har et materielt grundlag for at kritisere S og SF's brudte løfter, skyldes det grundlæggende et klart politisk valg før valget. Da S og SF valgte at føre fælles valgkamp på Fair Løsning, valgte de helt bevidst at kopiere Anders Fogh Rasmussens succesrige løftepolitik: "Det lover vi før valget, og det gennemfører vi efter valget". Når Foghs løftepolitik blev en succes, skyldtes det to afgørende politiske lykketræf. For det første, at han kom til at regere under en finansdrevet kapitalistisk højkonjunktur, der løbende skabte umiddelbart økonomisk grundlag for velfærdslofter og skattelettelser. For det andet fik Fogh fra 2001 og frem med VKO et politisk flertal for en blokpolitik, der kunne gøre løfterne til virkelighed.

Da S og SF valgte at kopiere Foghs løftepolitik, troede og satsede de to partier på, at den internationale krise var så begrænset og kortvarig, at der med skatteopkrævningerne var økonomisk råderum for valgløfterne, og tilsvarende troede og satsede man på, at S-SF-blokken ville blive så

stærk efter valget, at både EL og RV ville være tvunget til at lægge stemmer til S og SF's valgløfter, herunder stemmer til de fornødne skatteopkrævninger. Begge satsninger var på forhånd åbenlyst meget risikable og viste sig da også slet ikke at holde. Derfor gik Helle og Villy ind i Det sorte tårn med garanti for at skulle svigte de afgivne valgløfter.

Og så til det egentlige underliggende problem. S og SF havde på forhånd gjort sin politik afhængig af, hvilke muligheder den kapitalistiske kriseøkonomi gav. Ja mere end det. De havde gjort den afhængig af at kunne imødekomme de forestillinger om kriseøkonomiens muligheder, som trivedes på 'markedet' og 'markedsfortolkerne' i EU's finansministerkredse. Og hvis ikke S og SF selv på forhånd - personificeret i den senere finansminister - havde gjort det, så ville Margrethe Vestager med mistænksomhed have mejslet det endnu skarpere end tilfældet blev i det endelige regeringsgrundlag.

Men det ændrer ikke ved det faktum, at "arbejderisterne" på deres egen fordrejede måde er mere i overensstemmelse med de faktiske betingelser end "folkepartisterne". Og hvad der er mere interessant er, at de er langt mere i overensstemmelse med et begyndende nyt internationalt kursskifte end oppositionen i partiet. En tendens som både udfolder sig i dele af borgerskabet og som viser sig som konfliktlinje i stort set alle de socialdemokratiske og socialistiske partier i hele Europa. Tendensen kan kort summeres til spørgsmålet; "hvad skal vi leve af i fremtiden"?

I USA har Obama bygget hele sin valgkamp op på, at han og demokraterne kan genindustrialisere landet og tiltrække de store transnationale selskaber til igen at investere i USA. Ifølge hans rådgivere er "finanskapitalens æra ved at rinde ud", og den økonomiske vækst kan ikke fremover bygge på uhæmmet gældsstiftelse. Der skal skabes nye arbejdspladser, så de almindelige lønmodtagere kan komme i arbejde og tjene en ordentlig løn. De samme toner lyder fra den danske regering, fra EU kommissionen og fra alle de europæiske regeringer. Både Hollande og Sarkozy fører i Frankrig valgkamp på temaet. Frankrig har alene mistet 355.000 industriarbejdspladser på 5 år.

Europa skal genindustrialiseres, lyder det fra Financial Times og The Economist. Myten om den fremtidige globale arbejdsdeling mellem de industriproducerende lavtlønslande og de højt udviklede videnproducerende lande er punkteret med finansmarkedernes sammenbrud og de efterfølgende kroniske underskud på budgetbalancerne og betalingsbalancerne. Viden produceres ikke ud i den blå luft eller i intelligenssiloeer. Den er tæt forbundet med industriel produktion. Og penge avler ikke flere penge, sådan som markedsfundamentalisterne havde held til at prædike i tre årtier. Der skal produceres varer, der kan sælges på det globale marked.

Som udgang af finans- og gældskrisen er produktionen og genindustrialiseringens tema ved at fortrænge den hidtidige gælds- og forbrugsorienterede markedsorientering, og som sådan er de sociale grupper og klasser, der indgår i produktionen igen ved at træde ind på scenen. Men reorienteringen rejser unægtelig en række spørgsmål. Hvad skal der produceres? Hvem skal der produceres til? Hvordan skal der produceres og på hvilke betingelser?

Det er i besvarelsen af disse spørgsmål, at de virkelige politiske konfliktlinjer kommer til at tegne sig. I det stykke er SF's "arbejderisters" fokusforskydning fra fordelingspolitikken og den sociale reproduktion og omsorgspolitikken til produktionen og økonomisk vækst det mest interessante politikskifte, der er sket i flere år. Og modsvaret til dette skifte og dets pt. underliggende neoliberale præmisser er ikke forsvaret af den eksisterende velfærdsstat og de dårligst stillede samfundsgrupper i henhold til en eller anden abstrakt retfærdighedsnorm. Modsvaret negligerer de facto produktionens reale problem og kommer aldrig ud over et reaktivt forsvar af den eksisterende fordelingspolitik, der indenfor de givne samfundsmæssige rammer ikke længere er råd til. Og med Villy Søvndals ord er en stor offentlig sektor ikke et mål i sig selv, hvad han i princippet har ganske

ret i.

Faktisk rammer "folkepartisternes" kritik slet ikke den linje, som Thor Möger og Tesfaye advokerer, fordi de ikke anfægter dens præmisser. I stedet indtager de et klientelistisk standpunkt i forsvaret for "de svageste i samfundet" uden selv at besvare spørgsmålet; "hvad skal vi leve af - og hvordan"? Hvilke arbejdspladser skal der skabes? Hvordan skal de indrettes og reguleres? Hvad skal vi sælge til udlandet osv.? Men det er præcis de svar, som en hvilket som helst socialistisk parti, der vil tages alvorligt, må besvare i dag.

Det er indenfor det felt, at konfliktlinjen går mellem Merkels eksportorienterede industripolitik, der har en svækket arbejderklasse, lav løn, elendige arbejdsmarkedsforhold og svækkede fagforeninger som sin forudsætning og en socialistisk industripolitik, der for det første er europæisk i sit perspektiv, for det andet bygger på en stærk og velorganiseret arbejderbevægelse og for det tredje bygger på helt nye udviklings- produktions- og handelsalliancer med de områder i verden, som i årtier har været fastholdt i undervikling som følge af vestlig kapitalistisk dominans.

Som Obama, Sarkozy, Merkel, Monti osv. vil den danske regering udvikle ny grøn teknologi. Ny velfærdsteknologi. Ny infrastrukturel teknologi osv. Den vil uddanne arbejdskraften og indgå partnerskaber med det private erhvervsliv. Det samme slår SPD's parlamentariske leder Frank-Walter Steinmeier til lyd for i et nyligt udsendt program for "Industriell fornyelse af Europa". Og de samme toner lyder i stort set alle de socialdemokratiske og socialistiske partier. Finanskapitalen skal reguleres. Der skal allokeres mere kapital i industrien. Investeringerne skal øges. Finansspekulationer skal beskattes og arbejdsmarkedet skal forbedres. Europa skal igen stå stærkt på verdensmarkedet. Det samme vil som sagt Obama i USA og de ledende politiske kræfter i Japan og flere af de Sydasiatiske lande. Kapitalismen skal genindustrialiseres, og de nye stærke kapitalnationer som eksempelvis Kina skal udfordres. Det er den gamle vestlige kapitalismes væsentligste udfordring nu, hvor finansialiseringstrategien har nået sin foreløbige kulmination.

Problemet er blot, at hverken Obama eller de socialdemokratiske partier fremfører en politik, der adskiller sig nævneværdigt fra Merkels eller Sarkozys politik. Skattelettelser til erhvervslivet. Færre overførselsudgifter. Større frihedsgrader til det private erhvervsliv, mere investerings- og innovationsstøtte osv. - det er konceptet. Men hvad nu hvis det ikke er profitabelt at investere mere? Hvad nu hvis det stadig betaler sig bedst at investere i lavtlønslande? Hvad nu hvis det private erhvervsliv af hensyn til konkurrencen nok skal bestemme, hvad der skal investeres i? Og hvad nu hvis konkurrencekampen udelukker forbedrede arbejdsmarkedsvilkår mv.? Hvad vil regeringerne så stille op med deres industripolitik? Hvordan vil de vinde kampen om at have noget at leve af - endsige kampen for, at produktionen er bæredygtig? Og hvordan vil de sikre, at produktionen faktisk også kan omsættes i et fornuftigt forbrug og ikke ende i endnu en global overproduktion, som jo var det reelle og alt overskyggende problem, der lå under finanskrisen og sammenbruddet?

Hvis SF's "arbejderister" ikke af nød skal tvinges til at overtage Merkels politik, hvilket man i øvrigt er godt på vej til, så skylder man at fortælle både arbejderne i Kansaskedeldragter og de øvrige lønmodtagere, hvordan man vil føre en produktiv og socialistisk orienteret industripolitik uden samtidig at gribe regulerende og bestemmende ind i det private erhvervsliv både herhjemme og i EU. Man skylder også at forklare, hvorledes man vil arbejde for, at der skabes nye og bæredygtige markeder i de underudviklede lande, således der opbygges nye former for økonomisk, industriel og politisk gensidighed, der tager udgangspunkt i samfundenes behov og ikke i kortsigtede private profitinteresser.

For hvis ikke SF og Socialdemokraterne kan diske op med troværdige løsninger, der ikke baserer sig på kapitalens gode viljer - et fatamorgana - men på udvidet økonomisk demokrati på virksomhederne og regulerende indgreb overfor både den privatkapitalistiske investeringspolitik,

produktionsmåde og de daglige produktionsforhold, så har de kun et alternativ - at disciplinere arbejdskraften tilstrækkeligt til, at det private erhvervsliv "finder det lønsomt at investere".

Til denne disciplinering hører først og fremmest de elementer, som den socialdemokratiske Kansler Schröder gennemførte i Tyskland omkring årtusindskiftet under navnet Hartz I, II, III og IV. Det grundlag som kansler Merkel i dag fører hele den tyske ekspansionspolitik på. Foringede velfærdsydelse. Kortere dagpengeperioder. Pligt til at tage et hvilket som helst job eller miste understøttelsen. Ringere sygeforsikring. Udvidelse af randarbejdskraften ved at gøre det nemmere at ansætte og afskedige folk. Vækst i korttidskontrakter og øget egenbetaling for en række velfærdsydelse. Kort sagt en politik, der har gjort den daglige tilværelse mere udsat for den enkelte tyske arbejder i Kansaskedeldragt.

Men hvis alle landene følger den doktrin inklusive den danske regering, så forbedres hverken investeringsklimaet eller muligheden for at ændre på de uholdbare økonomiske balanceproblemer. Tværtimod skærpes konkurrencen og racet mod laveste fællesnævner på arbejdsmarkedene.

Glem alt om de gode og rene jobs. Det har Obama allerede gjort. Det samme gør man i Tyskland og i EU. For i kampen om investeringerne, genindustrialisering og de mange arbejdspladser, er det profitten, der tæller, og ikke andet, så længe hverken de socialistiske partier eller fagbevægelsen magter at fremlægge en realistisk strategi for, hvorledes kapitalen kan tvinges til at producere det, samfundene har brug for og på en sådan måde, at produktionen hverken ødelægger natur- eller samfundsgrundlaget eller de mennesker, som arbejder i produktionen.

SF adskiller sig ikke fra de andre socialistiske partier i Europa. Det gør konfliktlinjerne i partiet heller ikke. "Arbejderisterne" har endnu ikke fremlagt en politik for, hvorledes de vil indfri løfterne til de brede lønmodtagergrupper, hvorfor de i regeringen vil blive trukket stadig længere væk fra noget, der ligner en socialistisk strategi og over mod gemen socialliberal politik. Men "folkepartisterne" repræsenterer ikke et alternativ. De kan knap nok karakteriseres som en venstrefløj, fordi de i al væsentligt kun beskæftiger sig med, hvordan vi skal leve men ikke med, hvad vi skal leve af. Og i parentes bemærket kan vi ikke leve af at bygge infrastruktur, renovere skoler osv. Vi er nødt til at producere noget, andre rent faktisk kan bruge og på en måde, der er foreneligt med forbedrede samfundsvilkår for de mange.

Så på en underlig fordrejet måde er det "arbejderisterne", der har sat den rigtige dagsorden. Både fordi den repræsenterer den generelle og nødvendige vending mod produktionen, og fordi og af samme årsag arbejderklassen og de produktive lønmodtagere igen er kommet i fokus. Det betyder også, at relevant socialistisk politik i dag mere handler om en strategi for at tvinge kapitalen til at underordne sig samfundskrav og i samme moment reducere de mekanismer, der invaliderer og udstøder de ganske almindelige lønmodtagere og øger statens reparative udgifter. I det perspektiv har "arbejderisterne" formuleret dagsordenen, men med den førte politik indtil nu får de absolut ikke patent på at være "tillidsrepræsentanter" for de lønmodtagergrupper, som de næsten patetisk fremhæver som samfundets grundstof.

Det er således inderligt ligegyldigt, om SF kalder sig et arbejderparti eller et folkeparti. Det afgørende er, om partiet meget hurtigt magter at formulere en socialistisk orienteret industri- og arbejdsmarkedspolitik politik. Og det er komplet umuligt uden radikale ændringer af samfundets produktionsbase og en tilsvarende politisk svækkelse af det kapitalistiske borgerskab. Man kan strides om partinavnet i det uendelige og aldrig nå længere end markeringsplanet, hvis ikke SF's praktiske politik for det første kan gøres til genstand for en omfattende folkelig debat og for det andet kan omsættes i en styrkelse af lønmodtagernes organisationer, demokratiske indgreb overfor det private erhvervsliv, regulering af produktionen, kapitalmarkedene, varemarkedene og arbejdsmarkedet.

Det er strategien for, hvordan det gøres både i Danmark og i EU, der burde optage de politiske debatter i SF og mindre abstrakt sociologiske afgrænsninger overfor socialgrupper og klasser. Hverken "arbejderisterne" eller "folkepartisterne" behøver at være nervøse for, at borgerskabet og den øvre middelklasse skal trænge sig på og indløse billet til partimedlemsskab. Til gengæld burde man bekymre sig om, hvor lang tid, der går, før partiet mister den sidste rest af tillid i de lønmodtagergrupper, man hævder at ville være tillidsrepræsentanter for, når regeringens reformpolitik i det store og hele består af forringelser af de velfærdsvilkår, som tidligere gav de samme lønmodtagergrupper almindelig tryghed og styrke overfor arbejdsgiverne.

Dagsordenen, "hvad skal vi leve af", er rigtig. Men skal den integreres i et socialistisk perspektiv - og derom er der jo ingen tvivl - må den aktuelt og præcist i genindustrialiseringsdebatten give svar på, hvad der skal produceres, under hvilke samfundsmæssige og politiske betingelser og hvordan? Dernæst kommer spørgsmålet om fordelingen og samfundets hele reproduktion - men det sidste afhænger af det første og ikke omvendt.

Af *Kritisk Debats* redaktion.